

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1939 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 14, i anledning av väckt motion angående försäkrandet i privata försäkringsbolag av statlig och kommunal egendom m. m.

I en inom riksdagens första kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 186, har herr *Theodor Magnusson* hemställt, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig utredning i syfte att utröna i vilken utsträckning statens, de statliga och halvstatliga institutionernas samt kommunernas egendom är försäkrad i de privata försäkringsbolagen och huru dessa försäkringar skola kunna avlösas av en mera ändamålsenlig ordning. *Motionen.*

Inom andra kammaren har herr Nilsson i Göteborg väckt en likalydande motion, nr 271.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen I: 186.

Över motionen II: 271, som av andra kammaren hänvisats till dess femte tillfälliga utskott, har detta utskott inhämtat utlåtanden från riksräkenskapsverket, försäkringsinspektionen och domänstyrelsen, varjämte Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska försäkringsbolags riksförbund beretts tillfälle att inkomma med yttranden. *Yttranden.*

Riksräkenskapsverket erinrar om att genom kungl. brev den 27 juni 1821 föreskrivits, att brandförsäkring icke skulle tagas å kronans förut ej brandförsäkrade egendom. Den grundsats, som sålunda kom till uttryck, nämligen att staten borde vara sin egen försäkringsgivare, hade sedermera kommit att gälla som en allmän regel. Undantag från denna regel hade emellertid förekommit på grund av bl. a. den statliga verksamhetens utvidgning till nya områden samt försäkringsväsendets utveckling. Försäkringar torde hava tagits, då särskilt påtagliga risker förelegat. Försäkringar toges i regel icke utan särskilda av Kungl. Maj:t meddelade — beträffande statens affärsverk dock mera generella — tillstånd, understundom kompletterade med av riksdagen för ändamålet beviljade anslag (exempelvis i fråga om de kungl. teatrarnas byggnader). Ehuru en, delvis efter initiativ från riksdagens revisorers sida, med tiden alltmera restriktiv tendens torde hava gjort sig gällande vid medgivandet av undantag från den allmänna regeln, att staten skulle vara sin egen försäkringsgivare, ville riksräkenskapsverket förorda ytterligare begränsning av försäkringsförfarandet. Enligt verkets mening syntes böra fastställas, att undantag från huvudregeln

skulle förekomma allenast i speciella fall. Riksräkenskapsverket ville därjämte framhålla önskvärdheten av att i anslutning härtill enhetliga regler komme till stånd i fråga om försäkran det av staten tillhörig egendom. Frågan om försäkring av halvstatliga företag syntes däremot vara synnerligen komplicerad. Beträffande kommuns egendom erinrade ämbetsverket om att försäkring ofta uppställdes som villkor för erhållande av statsbidrag. Ämbetsverket, som saknade kännedom om omfattningen av de kommunala försäkringarna, ansåge slutligen, att vidtagandet av åtgärder å förevarande område i fråga om kommunerna syntes förutsätta, att en särskild utredning i ärendet verkställdes.

Försäkringsinspektionen framhåller, att frågan om försäkring av statens egendom tidigare varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet och därvid i stort sett erhållit en lösning, som, såvitt inspektionen hade sig bekant, icke visat sig medföra några särskilda olägenheter. Då den huvudsakliga grunden till motionen syntes vara bolagens enligt motionärens mening allt för höga förvaltningskostnader, ville inspektionen erinra om att frågan om försäkringsbolagens förvaltningskostnader enligt av handelsministern givna direktiv skulle behandlas av den nu sittande försäkringsutredningen. Direktiven syntes emellertid icke avse organisatoriska frågor av den art, som motionären syntes syfta till. Beträffande motionärens yrkande i vad detsamma rörde försäkring av de halvstatliga institutionernas och kommunernas egendom hade inspektionen intet att erinra mot att en utredning komme till stånd.

Domänstyrelsen har — med förmälan, att den större delen av domänverkets byggnadsbestånd, utgörande byggnader på utarrenderade jordbruksdomäner o. dyl., vore brandförsäkrade genom arrendatorerna enligt åläggande i arrendekontrakt samt att enligt Kungl. Maj:ts beslut under senare år vissa större, domänverket tillhöriga industrianläggningar och virkeslager brandförsäkrats — tillstyrkt en utredning i motionens syfte. Den del av byggnadsbeståndet, beträffande vilken domänverket stode självrisk för brandskada, utgjordes huvudsakligen av mindre sågverksanläggningar samt fastigheter inrymmande tjänstebostäder.

Styrelsen för Svenska stadsförbundet förklarar, att styrelsen, utan att på förhand vilja taga någon ställning till ärendets principiella innebörd, gärna skulle se att den i motionen begärda utredningen komme till stånd.

Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund framhåller, att det kan ifrågasättas, huruvida icke större städer med fördel kunde stå självrisk beträffande brandskador. Toge man åter i betraktande de medelstora och mindre kommunerna på landet, vore det uppenbart, att desamma icke gärna borde tillrådas att icke hava sina fastigheter brandförsäkrade. I detta fall torde nämligen en jämförelse mellan årliga premiebelopp och brandrisken och faran för ekonomisk förlust i händelse av brand tala för ett anlitande av tillgängliga försäkringsmöjligheter. Detta torde äga tillämpning även på vissa andra försäkringsgrenar. Såvitt anginge landskommunerna kunde en generell regel knappast

uppställas i fråga om lämpligheten av att kommunen håller sin egendom försäkrad. En annan sak vore, huruvida ekonomiskt fördelaktigare men lika betryggande försäkringsformer som de nu förefintliga kanske skulle kunna skapas genom samhälleligt ingripande. En utredning i sistnämnda hänseende torde emellertid knappast kunna begränsas till att avse allenast kommunernas behov i förevarande hänseende utan insättas i ett större sammanhang. På grund härav ifrågasatte styrelsen, huruvida beträffande kommunerna en utredning av den omfattning och efter de riktlinjer, motionären förslagit, vore av behovet påkallad.

Svenska försäkringsbolags riksförbund framhåller, att försäkringsbolagen ständigt måste vaka över, att den anpassning av tariffer, som nya erfarenheter och nya synpunkter motivera, vidtagas, och att då det gällde de branscher, som motionären åberopade, i realiteten så skett. Ett summariskt angivande av premiernas och ersättningarnas storlek gäve lätt en missvisande bild av försäkringsskyddets effektivitet. Fondbildningens betydelse hade ej tillräckligt beaktats i motionen. Skulle frågan anses böra göras till föremål för särskild utredning genom statsmakternas försorg, hade riksförbundet endast velat uttala önskemålet, att utredningen måtte bli helt förutsättningslös.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen av de över motionen inhämtade yttrandena framgår, har frågan om försäkring av *statens* egendom vid olika tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Utskottet får erinra om att chefen för finansdepartementet i statsverkspropositionen till 1920 års riksdag (oförutsedda utgifter) uttalat sig angående ett förslag om inrättande av en statlig brandförsäkringsfond och därvid förklarar, att han funne det skäligen onödigt att tillskapa en särskild fond med egen styrelse och förvaltning för att åstadkomma en utjämning under en följd av år av de ifrågavarande tillfälligt inträdande kostnaderna. Han ansåg, att de årliga utgifterna i anledning av brandskada icke vore större än att desamma kunde bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter. Riksdagen biträdde chefens för finansdepartementet uppfattning. Härigenom har principen om att statens egendom *som regel* icke bör vara brandförsäkrad fastslagits. Brandförsäkring av statens egendom synes i stort sett endast förekomma i fråga om speciella större risker och då endast efter Kungl. Maj:ts medgivande.

Utskottet.

Städerna torde i övervägande grad hava sin egendom brandförsäkrad. Stockholms stad synes emellertid i princip ha gått in för självrisk, även om staden har försäkringar till betydande belopp. Landskommunerna däremot torde i betydande omfattning hava sina för försäkring lämpade byggnader, såsom kyrkor, skolor o. s. v., försäkrade i mindre, lokalt betonade försäkringsföretag, omfattande län, härad eller socknar.

Såsom förut framhållits, har riksräkenskapsverket erinrat om att sedan länge självrisk beträffande statens egendom varit den ledande principen, om

ock med undantag i vissa fall eller beträffande vissa grupper av egendom. Landskommunernas förbund har dessutom givit skäl för att — åtminstone för de medelstora och smärre kommunernas räkning — en generell regel knappast borde uppställas i fråga om kommunernas försäkring av sin egendom. Vid dylikt förhållande och med hänsyn till landskommunernas förbunds allmänna inställning till förevarande spörsmål och då frågan i övrigt i viss omfattning redan gjorts till föremål för intresse från statsmakternas sida genom tidigare och pågående utredningar på försäkringsväsendets område, har utskottet — som utgår från att försäkringsinspektionen vid sin ämbetsutövning beaktar det allmännas intressen i hithörande avseenden — ej funnit tillräcklig anledning att påyrka den i motionen begärda utredningen, utan hemställer därför,

att här förevarande motion, nr 186, icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1939.

På utskottets vägnar:

O. A. NORDBORG.

Närvarande: herrar *Nordborg, Heüman, Sundvik, Theodor Magnusson, von Horn, Albertsson* och *Persson*.
